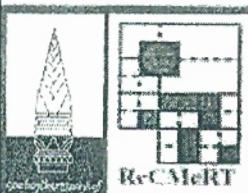

โครงการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปี 2549
2006 NATIONAL RESEARCH COUNCIL OF THAILAND

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์
การออกแบบเพื่อพัฒนาลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพในเขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง
Design for the development of physical environment
for health tourism in Khon Kaen and vicinity
โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัย
การพัฒนาศักยภาพและรูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิง
สุขภาพ: เขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง
Development of capacity and management of health
tourism: Khon Kaen and vicinity

โดย ยุทธศาสตร์ ดาภารบุตร
(Yuthasart Dhabharabudr)
หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
และ ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.)
National Research Council of Thailand

ทุนโครงการวิจัย วช. 2549

“ชุดโครงการพัฒนาศักยภาพ
และรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ”

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการออกแบบเพื่อพัฒนาลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตจังหวัดขอนแก่น/พื้นที่ใกล้เคียง

Design for development of physical environment for Health tourism in Khon Kaen and vicinity

โครงการวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของชุดโครงการวิจัย

โครงการพัฒนาศักยภาพและรูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: เขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง

Development of capacity and management of health tourism: Khon Kaen and vicinity.

โดย ยุทธศาสตร์ สถาปัตย์

หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต (ภาคปกติ)

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และ

ศูนย์วิจัยท่องเที่ยวภูมิภาคลุ่มน้ำโขง (ReCMeRT) มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทคัดย่อ

โครงการย่อ

ออกแบบเพื่อพัฒนาลักษณะทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในเขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง (Design for the development of physical environment for Health Tourism in Khon Kaen and vicinity)

ชุดโครงการ

โครงการพัฒนาศักยภาพและรูปแบบการจัดการ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ: เขตจังหวัดขอนแก่นและพื้นที่ใกล้เคียง

(Development of capacity and management of Health Tourism: Khon Kaen and vicinity)

โครงการนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอแนวทางการออกแบบสำหรับการพัฒนาชุมชนเมืองเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดและพื้นที่ใกล้เคียง วาระแห่งศตวรรษที่ 21 เรื่อง แนวคิดเมืองน่าอยู่และการส่งเสริมบทบาทของประชาชนในการมีส่วนร่วมดูแลชุมชนตนเองให้เป็นเมืองน่าอยู่ โดยเลือกพื้นที่ศึกษา นำร่องคือ เมืองเก่าอบสมุนไพร ในชุมชนคุ้มวัดกลาง ริมบึงแก่นนคร อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เนื่องจากชาวชุมชนนี้มีความเข้มแข็ง มีความต้องการพัฒนาตนเอง และมี เสาบีอบ้าน (aculaหลักเมือง) อันแรกของจังหวัดขอนแก่น เป็นหลักฐานแสดงถึงความสำคัญของชุมชนในเชิงประวัติศาสตร์ ที่สามารถนำมาประสานกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เกิดเป็นจุดเด่นของชุมชนได้

แนวคิดในการวิจัย คือ การเรียนรู้เชิงบูรณาการ ระหว่างการออกแบบสถาปัตยกรรม การท่องเที่ยวและการวิจัยอย่างมีส่วนร่วม เรียกว่า กระบวนการออกแบบอย่างมีส่วนร่วม (Participatory design) ซึ่งลักษณะเด่นคือ นักศึกษาลงพื้นที่ไปทำงานออกแบบในชุมชนจริง โดยมีประชาชนในชุมชน เป็นผู้เสนอประเด็นในการกำหนดโจทย์ ความต้องการ แนวคิดการออกแบบ และการพัฒนาแบบ ในลักษณะของผู้ให้ข้อมูล เสนอความเห็น ประชาพิจารณ์ และตรวจแบบ คณะกรรมการด้วยตนเอง 3 ฝ่ายคือ ชาวชุมชนคุ้มวัดกลาง หน่วยงานท้องถิ่นคือ เทศบาลนครขอนแก่น และนักวิชาการ คือ คณาจารย์พิเศษและนักศึกษา หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตร์ภาควิชาสถาปัตยกรรม มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กระบวนการออกแบบที่ใช้ในการวิจัยคือ การลงพื้นสำรวจศักยภาพ ความต้องการเฉพาะจากมุ่งมองของชาวชุมชน ด้วยการศึกษาเอกสาร การสำรวจวัด การสัมภาษณ์ การระดมสมองกับกลุ่มชาวบ้าน การทำการออกแบบเชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย การบรรยายพิเศษ การสัมมนา การทัศนศึกษา การออกแบบในสัดสูตรและ การตรวจแบบในชุมชน จัดให้ผลลัพธ์การวิจัยที่สมบูรณ์คือ แบบสถาปัตยกรรมของอาคารเมืองเก่าอบสมุนไพรที่ปรับปรุงใหม่สำหรับการก่อสร้างและกระบวนการทำงานออกแบบอย่างมีส่วนร่วมระหว่างนักออกแบบและชาวชุมชน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นโครงการต้นแบบสำหรับชุมชนอื่นๆ ต่อไป การด้อยอดโครงการวิจัยคือ เทศบาลนครขอนแก่นได้นำผลลัพธ์การวิจัยไปบรรจุไว้ในแผนการพัฒนาเทศบาลฯ สำหรับพัฒนาพื้นที่ชุมชนคุ้มวัดกลาง ซึ่งจะดำเนินงานในปี 2550

คำสำคัญ

การออกแบบอย่างมีส่วนร่วม แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การออกแบบสถาปัตยกรรม พฤติกรรมมนุษย์ และสิ่งแวดล้อม ชุมชนคุ้มวัดกลาง